

Библиотека без зидова

Suber, Piter. *Otvoreni pristup*. Beograd: Clio, 2016.

Наташа Белић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет - Библиотека
natasam@ff.uns.ac.rs

Издавачка кућа Clio нам је, у оквиру едиције Библиотека плус (свим посленицима у библиотечко-информационој делатности познате као Б плус), 2016. године представила још једну интересантну монографију – *Отворени приступ* Питера Субера. Она је објављена као једанаести наслов у поменутој едицији, покренутој 2003. године. Велико интересовање библиотекара поткрепљује чињеница да овај наслов, према подацима из Узајамног каталога Републике Србије (COBISS.SR), поседује 28 библиотека у скоро свим великим градовима наше земље, али и велики број оних које нису чланице COBISS.SR система. Њен садржај, актуелан и изузетно значајан за целокупну научну и стручну јавност, остао је некако у сенци. Изузетак је приказ оригиналног издања Суберове књиге *Open access* (The MIT Press, 2012), који је Гордана Љубановић објавила у *Гласнику Народне библиотеке Србије* за 2012/2013. годину. Захваљујући њеном преводу књига је данас доступна домаћој читалачкој публици.

Питер Субер је предавач на Харварду, професор филозофије на колеџу Ерлам у Ричмонду, виши истраживач у SPARC-у (Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition), директор Канцеларије за академску комуникацију Библиотеке Харварда и вероватно најангажованија особа и предводник револуционарног покрета за отворени приступ (ОА – Open access) у области доступности и размене садржаја и информација. Добитник је награде Америчког библиотечног удружења за 2011. годину.

На самом почетку, у *Предговору*, аутор врло сугестивно препоручује књигу читаоцима, нарочито узетим људима. Књига је покушај „да се постигне језгорвит увод у основно, довољно дуг да главне теме обухвати са оптималном детаљношћу, а довољно кратак да га прочитају заузети људи“, која ће разветљати неразумеваче и неупућеност, а све заинтересоване кориснике упознати са предностима које отворени приступ информацијама доноси. Аутор кроз 10 поглавља, на 191 страни, јасно и прегледно доноси основне чињенице о отвореном приступу научном знању, разјашњавајући недоумице и разбијајући заблуде које о наведеној теми постоје. Субер тематику сагледава са више аспеката – ауторског, научноистраживачког, издавачког, читалачког и финансијерског.

Читаоци се најпре упознају са појмом отвореног приступа (ОА – open access), који представља револуционарну новину, будући да омогућава да сви актери (аутори, уредници, издавачи), неоптерећени финансијским добитком, својим читаоцима пруже несметано коришћење публикованих научних резултата. Према речима самог аутора, ОА литература је дигитална, онлајн доступна свим читаоцима, без накнаде и ослобођена већине (не свих!) ограничења копирајта и лиценцирања. Једина обавеза корисника, истраживача, научника и других је коректно навођење извора информација. Следе објашњења и дефиниције, износе се главни мотиви за његову употребу, представљају врсте и подврсте и политике које спроводе научноистраживачке институције, факултети, али и веома значајни финансијери научних истраживања. Закључак који износи П. Субер је да сви побројани актери научних истраживања увиђају важност и оправданост ОА, јер је његово популарисање и подстицање и у њиховом интересу. Тако је више од педесет мултинационалних компанија и инвестиционих фондова и више од сто високошколских установа усвојило његов концепт. Читаоцима се врло јасно и недвосмислено указује на интелектуалне и уметничке производе који могу бити овако доступни, објашњава разлика између овог концепта и копирајта (права интелектуалне својине), указује на финансијске моделе који се примењују у издаваштву ове врсте. Ауторе који своје радове желе да учине широко доступним чекају савети како и шта урадити у вези са тим.

Интересантна тематика, јасно и разложно приказана, читљива и разумљива широкој читалачкој публици, употпуњена је одличним критичким апаратом: занимљивим и детаљним фуснотама и упутствима, неопходним за боље и шире сагледавање тематике, речником, додатним изворима за читање, груписаним по тематици и детаљним регистром. Поједини делови текста, који садрже најважније чињенице или ставове, читаоцима се нуде на још један начин – штампани крупним слогом, на целој страници и у негативу.

Отворени приступ научним информацијама и знању је реалност у високоразвијеним друштвима, а свакако је наша будућност. Време ће показати предности овог концепта и користи коју имају сви учесници научноистраживачког процеса, било као заинтересовани читаоци, истраживачи, научници, професори или студенти. Зато је веома важно на време се упознати са карактеристикама и предностима које ОА доноси и радити на његовом популарисању, а у томе ће нам ова изузетна књига бити од велике помоћи.

Посебно истичемо ауторову увереност у овај концепт, будући да је годину дана након штампаног издања своје дело учинио доступним и на овај начин.

Једна деценија у животу библиотеке

Темељ од књија: зидање библиотеке. Шабац: Библиотека шабачка, 2017.

Небојша Цвејић
Библиотека шабачка
nebojsacvejic@gmail.com

У поводу 170 година од оснивања библиотеке у Шапцу, публикована је монографија *Темељ од књија: зидање библиотеке*. Овај летопис који прати живот библиотеке током седамнаесте деценије њеног постојања, представља наставак писане саге о шабачком библиотекарству. Десет година раније, у оквиру прославе 160. рођендана, појавила се монографија *Од Читалишта шабачког до Библиотеке шабачке*, кроз коју је дат опис свих библиотекарских активности почев од 1847. па до 2007. године.

Богатство програма и завршетак изградње анексне зграде, били су довољан мотив да се приступи изради нове монографије која ће обухватити све десетогодишње активности везане за библиотеку.

Сама публикација подељена је на следеће целине, уз два именска регистра:

Књије, трајевине књије (пре увода); *Увод; Библиотека зиданица; Књије и читаоци; Мозаик културе и Библиографија радова о Библиотеци шабачкој (2007–2016)*.

Увертира, или увод пре увода, јесте књижевно-литерарно виђење књиге и њеног значаја. Наш књижевник Горан Петровић у свом стилу одређује књигу као меру свих ствари и мерну јединицу изградње и уздизања, што је више него добра најава за причу о кући којој је књига основно занимање и основно средство за рад.

Сам *Увод* који потом следи представља путоказ у ком правцу тече радња, те се из приче о Неимару (Горана Петровића) долази до Масарикове 18 и комплекса библиотечке старе и нове зграде.

Трећи сегмент ауторско је дело уводничарке и тадашње директорке библиотеке, Соње Бокун Ђинић. Текст овог одељка састављен је од већ публикованих чланака који су говорили о Анексу током различитих фаза његове градње. Он даје приказ спољашњег и унутрашњег изгледа и организације самог Анекса. Ни стара зграда, здање Владичанског двора, не остаје занемарена: описани су сви радови на његовом уређењу.

Наредни део исписале су Јелена Подгорац Јовановић, Весна Тимотић и Александра Ердевички Томић. Ово је сегмент који третира организацију рада и сва одељења, свако понаособ. Акцент је стављен на Дечје одељење, негдашње „Пионирско“ или „Пионир“, које је 2015. године прославило 60 година постојања (почело са радом 1955).

Мозаик културе даје свеобухватну слику свих активности у библиотеци, било да су у питању промоције, програми за децу, радионице или изложбе. Подељен је на мање јединице како би сви сегменти рада били обухваћени: *Књижевни сусрећи, Изложбе, Музика, Издања и Медијска сфера*. Кроз овај део